

статистиката по принцип. Едва в момента, в който институциите започнат да функционират, правейки възможна търговията чрез намаляване на **цената на трансакция (transaction cost)**, размерът на направените **разходи за трансакции (transaction expenditures)** може да бъде установен статистически. Веднъж направени обаче, тези разходи вече са се превърнали в елемент на икономическия растеж, увеличавайки националния доход чрез рационално взетите решения за разделение на труда и размяна.

Въпреки затрудненията по конструиране на формален подход, обвързващ данните от емпиричните изследвания на трансакционните разходи с икономическия растеж, новоинституционалната теория на растежа остава перспективно поле за развитие на икономическата наука. Неспособността на конвенционалната икономическа теория да даде задоволително обяснение на наблюдаваните преди и по време на прехода фази на подем и стагнация в различните трансформирани се държави дава основание за ориентиране на изследователските усилия към алтернативни възможности. Нео класическите и кейнсианските теории за растежа приемат като имплицитна предпоставка съществуването на определен институционален ред, поради което, приложени към различни икономически системи, моделите дават ненадеждни резултати. Те отдават разликите в дохода на глава от населението на различните темпове на спестяване (Солоу), предпочитания (Кас-Купманс) или с други екзогенни параметри като растежа на общата факторна производителност. Още North, Thomas (1973) изразяват становището, че многобройните посочвани фактори като технологичните иновации, икономииите от мащаба, образованието и акумулирането на капитал са не причини за растежа, а възплъщения на самия растеж. Ето защо те ги заменят в своята обяснителна схема с различно ефективните регламентации на имуществените права и общите механизми за координация на стопанската дейност - икономическите институции. Отличителна особеност на Нортския подход е, че, за разлика от множество теории на дългосрочния растеж, тук ударението пада върху едновременното обяснение на икономическия напредък и регрес, често редуващи се в историята на обществата (North, 1988, с. 61). Техническият прогрес, който в мнозинството от случаите е необратим акумулативен процес, едва ли може да бъде посочен еднозначно като екзогенен фактор, детерминиращ темпа на растеж, поради отрицателните стойности, които последният приема във времето. Според Норт наличните технологии задават границите за увеличаване на богатството, но дали разполагаемото техническо знание ще бъде оползотворено в тази посока, зависи изцяло от институционалния и идеологическия контекст в даденото общество (North, 1988, с. 17). Непосредствените фактори на растежа тук са